

RUTA PER LA BARCELONA FEMINISTA

Edats recomanades: a partir de 12 anys

Durada estimada: 2 hores

Us proposem fer un petit recorregut per alguns dels llocs emblemàtics vinculats a les dones mentre passegeu per Barcelona. La ruta comença a Paral·lel, acaba al Parc de la Ciutadella i consta de 7 parades. A continuació us deixem un mapa amb el recorregut, que es pot fer tant caminant com amb transport públic.

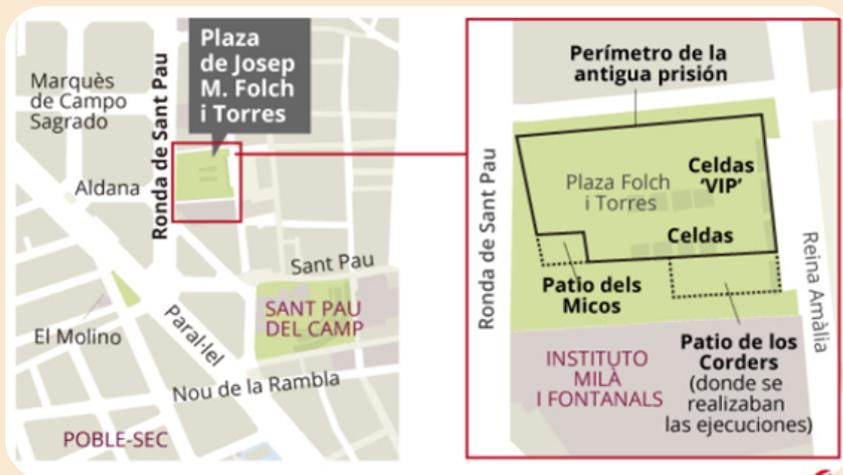
A les pàgines següents trobareu cadascuna de les parades, la seva ubicació exacta, la seva descripció i alguna proposta per reflexionar.

1. Presó de dones Reina Amàlia

Ubicació exacta: [Plaça Folch i Torres](#)

Si us situeu a la Plaça Folch i Torres, veureu que és un espai agradable: hi ha un parc infantil, bancs per seure, una pista de bàsquet...

Ara bé, sabíeu que en aquesta plaça abans hi havia una presó? Aquesta presó, anomenada "Reina Amàlia", va collir homes i dones del 1839 al 1904, any en què es va inaugurar la presó de la Model i la Reina Amàlia es va convertir en una presó femenina. Us deixem un mapa amb una foto perquè us feu una idea d'on estava ubicada la presó:

La majoria de les recluses havien estat detingudes per haver comès petits furtus; també n'hi havia que eren preses polítiques; d'altres estaven tancades acusades de ser lesbianes, blasfemes (per exemple, per expressar una opinió contra l'Església) o per dedicar-se a la prostitució; fins i tot n'hi havia alguna acusada d'escàndol públic. Moltes dones estaven en presó preventiva, és a dir, sense haver estat condemnades per cap delictes.

Les condicions de vida dins la presó eren extremes: penseu que a la ciutat no hi havia aigua corrent ni electricitat, i dins la presó tot s'agreujava. Les malalties es convertien en epidèmies. Les parets queien a trossos, els terres s'esquerdaven i les dones malvivien en condicions absolutament insalubres. El 19 de juliol de 1936, després d'aturar el cop d'estat militar, es van alliberar les preses i es va enderrocar la presó.

Avui en dia hi ha presons de dones? En coneixeu alguna?

2. Societat Autònoma de Dones

Ubicació exacta: Carrer Ferlandina 20

Si aneu al número 20 del carrer de Ferlandina, hi trobareu la placa següent:

I és que aquesta és la ubicació on es trobava la Societat Autònoma de Dones, una organització feminista fundada l'any 1891 per Teresa Claramunt (dirigent política), Ángeles López de Ayala (activista feminista republicana) i Amàlia Domingo (escriptora feminista).

L'objectiu d'aquesta organització, que es considera de les primeres organitzacions feministes a Catalunya, era defensar els drets laborals i socials de les dones i la seva autoemancipació. En aquest local, s'hi realitzaven activitats pioneres a l'època com ara classes d'alfabetització per dones, actes esportius i recreatius, debats polítics, cicles pedagògics... A la segona imatge de dalt, hi trobem una manifestació de dones convocada per Ángeles López de Ayala a favor de l'educació laica.

Teresa Claramunt

Ángeles López

Amalia Domingo

Sabríeu dir organitzacions actuals de defensa del dret de les dones? Us animem a buscar-ne per Internet i conèixer la seva tasca.

3. Dones i la Universitat de Barcelona

Ubicació exacta: Universitat de Barcelona, Gran Via de les Corts Catalanes 585

A la Gran Via, davant de plaça Universitat, hi ha la seu central de la Universitat de Barcelona, que va ser la primera en acollir dones com a estudiants de l'Estat Espanyol.

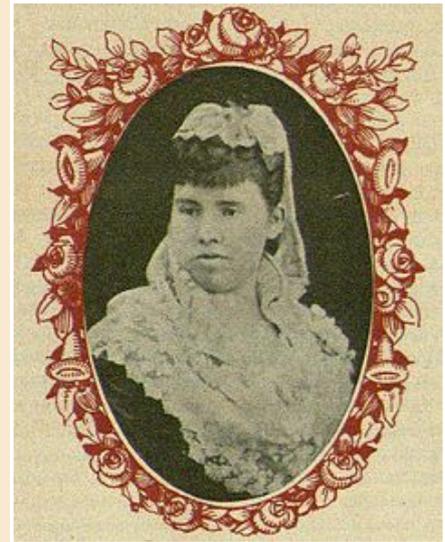
Tres dones van ser les primeres en matricular-s'hi: Elena Maseras es va matricular l'any 1872, Dolors Aleu el 1874 i Martina Castells el 1877. Totes tres van estudiar medicina, i la última es va convertir la primera dona en assolir el doctorat l'any 1882.

Martina Castells

Dolors Aleu

Elena Maseras

A més, la Universitat de Barcelona, des de l'any 1982, acull el Centre d'Investigació Històrica de la Dona a la Facultat de Geografia i Història del carrer Montalegre.

Sabeu a quin tipus d'estudis hi ha més homes i a quin tipus d'estudis més dones? [Aquest informe conté gràfiques interessants!](#)

4. Acadèmia de Ciències, Arts i Oficis per a la Dona

Ubicació exacta: Rambla de Canaletes 10

Al bell mig de la ciutat de Barcelona, al número 10 de la Rambla de Canaletes, es va situar l'Acadèmia de Ciències, Arts i Oficis per a la Dona, una institució pionera creada per Clotilde Cerdà (també coneguda com a Esmeralda Cervantes), una arpista de fama mundial, activista, precursora del feminisme i compromesa amb l'emancipació de les dones. L'Acadèmia era un centre exclusivament femení que oferia formació professional, científica i artística accessible també a través de beques per a dones obreres.

Cal tenir en compte que en aquells moments Espanya prohibia a les dones l'accés a l'ensenyament superior, un veto que no es va aixecar completament fins al 1910. L'objectiu era que la dona pogués accedir al mercat laboral i progressar professionalment, deixant de dependre econòmicament de l'home (primer el pare, després el marit). L'acadèmia era, en definitiva, un projecte pioner d'empoderament femení, dirigit per dones i per a les dones.

L'Acadèmia des de Pl. Catalunya

Alumnes de música de l'Acadèmia

Clotilde Cerdà

Creieu que actualment encara hi ha oficis i tasques que es consideren només per homes i d'altres per dones? En sabríeu posar exemples?

5. Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona

Ubicació exacta: [Carrer de Sant Pere Més Baix 7](#)

Situat al carrer de Sant Pere Més Baix, 7, (actualment, Biblioteca Francesca Bonnemaison), L'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona va ser una institució d'educació social adreçada a la formació cultural i professional de la dona. L'Institut va ser fundat el 1909 i dirigit per Francesca Bonnemaison i Farriols, la qual pensava que l'alliberament de la dona i el reconeixement dels seus drets es podrien assolir través de la il·lustració i la formació. Bonnemaison creia que era urgent dotar les dones, sobretot a les dones obreres, de recursos professionals i culturals per enfortir-les i alliberar-les de la pobresa i la dependència. Rosa Sensat, mestra catalana amb un paper clau en el desenvolupament de l'escola pública, va ser l'assessora pedagògica de l'entitat.

L'objectiu de la institució era la millora de les dones, així com aportar coneixements científics, culturals, artístics i manuals a les dones obreres. S'oferien classes i cursos diversos per a la formació de les noies treballadores. Oferia coneixement i formació que responien a les necessitats de les associades. També s'oferia el cant coral, l'educació rítmica, la plàstica, la dansa, l'excursionisme, el teatre, l'esport, la natació, etc. Es va crear una borsa de treball per a les associades així com una petita caixa d'estalvis, i també l'assistència mèdica gratuïta. Aquest plantejament va ser un èxit: es va passar de 320 associades l'any 1909 a 8.050 el 1930.

Sabríeu dir quines activitats poden fer avui en dia les dones a l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona? Si cal, entreu i pregunteu! Com ha afectat el Covid a la programació?

6. Glorieta de la Transexual Sonia

Ubicació exacta: [Parc de la Ciutadella, Passeig de Picasso 21](#)

Si aneu al Parc de la Ciutadella, davant de la Cascada Monumental podeu trobar la Glorieta de la Transexual Sonia. Aquesta Glorieta és un espai públic que abans s'anomenava "Glorieta dels Músics" o "Plaça dels Músics", i que el 2013 va ser renombrada en record de Sonia Rescalvo Zafra, una dona trans que el 1991 va ser assassinada per un grup d'skinheads neonazis. La Glorieta es va construir l'any 1884, i tenia la funció d'acollir la banda de música municipal de Barcelona, de manera que totes les persones que volien gaudir de la música se situaven al voltant de la glorieta. La nit del 6 d'octubre de 1991, Sonia Rescalvo va ser assassinada en aquesta glorieta a causa de la seva identitat de gènere. Des d'aleshores, el lloc és un punt de trobada anual d'homenatges i la defensa del col·lectiu LGTBIQ+.

L'assassinat de Sonia pel sol fet de ser una persona trans va adquirir una gran rellevància perquè és el primer assassinat transfòbic documentat i del què es té constància a Espanya. Els fets van ser denunciats i condemnats: el 1994 es va celebrar el judici a Barcelona i es va sentenciar els agressors a 310 anys de presó, tot i que posteriorment el Tribunal Suprem va rebaixar les penes a la meitat. L'any 2011, a excepció de dos dels agressors, la resta eren ja en llibertat. La premsa de l'època va adoptar una posició molt poc respectuosa, utilitzant el seu nom anterior, tractant-la en pronoms masculins i descrivint-la amb atributs discriminatoris.

Què vol dir ser una dona trans? Què és el deadname? Què és un grup d'skinheads neonazis?

Creieu que encara existeix la discriminació contra les persones trans?

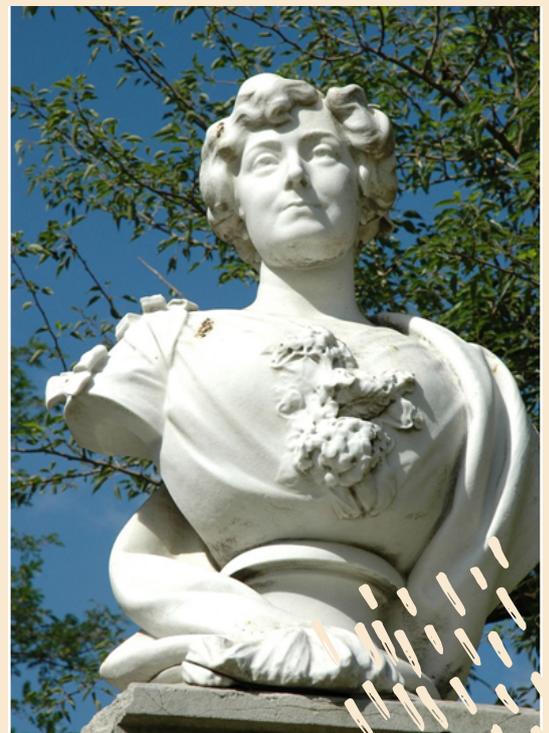
7. Dones i estàtues - Parc de la Ciutadella

Ubicació exacta: [Parc de la Ciutadella](#)

Donant un cop d'ull a les estàtues i monuments de Barcelona podeu veure que la majoria són de dos tipus: religiosos i culturals o en homenatge a homes. Per exemple, hi ha estàtues i monuments a personalitats com Picasso, Frederic Soler, Jacint Verdaguer, Francesc Macià, el Doctor Andreu, Mahatma Gandhi, Àngel Guimerà, Pompeu Fabra, Antoni Viladomat, Antoni Gaudí, a Joan Salvat Papasseit, Narcís Monturiol... I una llarga llista.

En canvi, hi ha molt pocs monuments i homenatges a dones. És per això que us proposem per a la segona parada que busqueu el monument que hi ha dins el Parc de la Ciutadella en homenatge a Pepita Teixidor, una pintora catalana. Cal que us col·loqueu a la Glorieta de la Transexual Sonia, mirant a la Cascada Monumental, i a mà esquerra trobareu un espai verd d'on surt el bust a Pepita Teixidor.

Altres dones homenatjades amb monuments a Barcelona: la ballarina i cantant de flamenc Carmen Amaya, que té una font (Plaça de la Brugada) al seu honor i una estàtua (Avinguda Miramar - Jardins de Joan Brossa), l'actriu badalonina Margarida Xirgu (Plaça del Canonge Colom) i la veu/testimoni i víctima del genocidi jueu Anna Frank (façana del Centre Cívic Artesà de Gràcia). Però hi ha moltes altres dones molt importants durant la història a les quals no s'ha fet cap monument, a diferència de les nombroses efigies dedicades a homes.

Us proposem dues activitats:

- L'art també és cosa de dones! Sabeu dir el nom de 5 artistes catalanes?
- Busqueu l'obra de Pepita Teixidor i escolliu la pintura que us agradi més!